

Nebude-li se společný svět "prosvětlovat", půjdeme vpřed pomaleji

(Moderní řízení, 24.2.2015, Hana Kejhová)

ROZHOVOR Dělat rozhovor s Jiřím Waldem je jako putovat labyrintem, v jehož zákoutích stále nalézáte něco nového. Ostatně mottem, které ho provází životem, je Komenského: "Všichni na jednom jevišti velikého světa stojíme, a cokoli se tu koná, všech se týče." Zakladatel několika firem, vydavatel, filantrop a hybatel společnosti, to je Jiří Wald.

- Z jakého jste prostředí? Kam kulturně patřila vaše rodina?

Všude tam, kde se vyrábělo železo, a to po celé generace. Moje rodina, to byli hlavně chemici - pradědeček profesor František Wald, pak dědeček i otec. Vždy byli nějak spjati se železárnami - a tedy místně s Kladnem nebo Ostravou. Narodil jsem se v Ostravě v roce 1950, ale protože se po únorovém převratu v roce 1948 změnil management v železárnách, museli jsme se z Ostravy vystěhovat do Prahy. Strýc, prastrýc a dědeček zastávali v železárnách významná postavení. Prastrýc byl ředitelem železáren v Ostravě, dědeček František šéfem laboratoří... Lidé v takto vysokých funkcích bydleli v závodních vilách, aby byli kdykoli k ruce, a já jsem se narodil v jedné z takových vil. Po našem vystěhování byla odstraněna a na tom místě byl postaven nejvyšší komín v Ostravě. Takže si občas dělám legraci, že právě tam jsem se narodil. Rodina ze strany otce je spojená se železem. Tatínek na mě měl málo času, protože to byl velmi zaujatý vědec, který také navíc vyráběl tajně léky pro lidi v tehdejší Československu ze zakázané produkce německé a švýcarské Weledy. Času na takzvané hraní bylo málo. Takže mě tatínek vychovával příslovími, a to tak, že jsem na Vánoce dostal malý kroužkový notes a v něm byla na první stránce napsána různá moudra, a to mě šíleně žralo. S přibývajícím lety, dlouho po čtyřicítce, jsem si ale uvědomil, jak se mi to všechno dostalo pod kůži a jak můj úspěch v podnikání souvisí i s těmi příslovími.

- Které přísloví se vám často vybavuje?

Jedno z těch nejkřídlenějších je Komenského "železo se kuje, dokud je žhavé". A já jsem je později často doplňoval tím, že Češi jsou velmistři na kutí vychladlého železa a hrozně se diví, že z něj nic neukují. I do těch přísloví se nějakým způsobem dostala ta železářská praxe. Všechny podniky, které jsme s manželkou později vybudovali, především ten první, 3W, byly založeny na základě holistického přístupu k životu. Najdete tam to propojení s Komenským, protože ten byl u nás doma "zabydlen". Měli jsme obrovské množství knížek, studií jeho díla z Čech i ze zahraničí, protože moji rodiče mluvili několika jazyky. Pro mě to byl často veliký problém, protože texty byly jednou ve francouzštině, jindy v angličtině, pak v němčině, a jako malé dítě jsem s bídou uměl česky.

- Jednou z myšlenek, které jsou pro vás charakteristické, je "uměním ke svobodě"...

Ano. Další Komenského důležitá myšlenka je, že musíme směřovat bezvýhradně k tomu, aby se lidskému pokolení vrátila svoboda myšlení a svoboda náboženská a svoboda občanská. Neboť svoboda je nejskvělejší lidský statek, stvořený spolu s člověkem a od něho neodlučitelný. Čili to bylo další téma, nejen téma, ale moje energie ve všem. Pokusit se v maximální míře dávat lidem svobodu. A výsledek po těch 25 letech je, že musím potvrdit smysl Steinerovy sociální trojčlennosti. (Model sociálního uspořádání a chodu společnosti, kde oblasti kulturně-duchovní, politicko-právní a hospodářská nejsou řízeny z jednoho centra. V oblasti kulturně-duchovní má být uplatňována svoboda, v politicko-právní rovnost, v hospodářské bratrství, pozn. autorky.)

- Jak jste se k těmto "pramenům" dostal?

Moji rodiče byli antroposofové, tedy následovníci v díle Rudolfa Steinera. Scházeli se u nás vědci, umělci... Tehdy mi rodiče neříkali, že Komenský řekl to či ono - ale oni tak jednali a chovali se tak. Já jsem to přijal

jako životní strategii a budovat pak od prosince 1989 jeden podnik za druhým pro mě znamenalo naplňovat jednak Komenského myšlenky a vyzkoušet si to, zda skutečně může v podnikatelské praxi obstát například Steinerova sociální trojčlennost. Jako dítě jsem byl účasten řady seminářů, které se u nás v bytě konaly. Doma jsem to vnímal spíše jako teorii, a najednou jsem dostal příležitost všechno si zkusit v praxi. A po těch 25 letech jako jeden z budovatelů popřevratové doby musím říci, že to funguje, neboť ani jeden z našich podniků nezkrachoval. Když se podíváte na statistiky, zjistíte, že pátý rok svého života nepřežije v EU asi 95 % malých a středních podniků a v USA je to podobné. Vznikají samozřejmě nové a nové, ale příkladem toho, že Steinerovy myšlenky jsou pro podniky stále nosné a aktuální, je také to, že ty naše podniky fungují i po 25 letech. To je něco, z čeho mám obrovskou radost.

- Na začátku 80. a 90. let jste začal budovat farmaceutickou firmu 3W, posléze Mucos a propagoval v Čechách enzymoterapii. Co se vám podařilo prosadit a co ne?

Zavedli jsme novou metodu systémové enzymoterapie v 15 zemích střední a východní Evropy a ta se stala součástí každodenní lékařské praxe. Lékaři a vědci z těchto zemí přispěli nejen k získání nových klinických zkušeností s použitím enzymových preparátů Wobenzym a Phlogenzym při léčbě nejrůznějších zánětlivých onemocnění, ale i k detailnějšímu pochopení jejich účinků. Svědčí o tom stovky publikovaných prací. Wobenzym ročně užívá 1,5 milionu pacientů. Co bych si býval přál, ale co znemožnila smrt našeho přítele a partnera Karla Ransbergera (zakladatel enzymové terapie, pozn. red.) v roce 2001, byla výstavba továrny na léky systémové enzymoterapie v Česku.

- Nedávno jste řešil aktuální téma současné doby - nástupnictví ve firmě. S jakým výsledkem?

Před dvěma lety jsme prodali 70% podíl Mucosu velké kanadské společnosti Atrium Innovations. Po 22 letech jsem odešel z pozice jednatele. Podnik jede dál a my, čtyři společníci, v něm máme nějaká menší procenta, protože jsme prodali většinový podíl.

- Byl prodej racionální rozhodnutí?

Bylo to racionální rozhodnutí, protože jsme neměli možnost jako rodinná firma čelit problémům, které nastaly po smrti Karla Ransberga. Končily nám totiž výhodné distribuční smlouvy, díky kterým jsme vybudovali trh v celé střední a východní Evropě. Zavedli jsme systémovou enzymoterapii v mnoha zemích, ale nevybudovali jsme továrnu na výrobu léků, což byl předpoklad pro naši nezávislost na německých dodávkách. Na konci 90. let jsem sice přišel za Karlem Ransbergerem s myšlenkou, postavit vedle jeho starší berlínské továrny také novou v Česku, ale neuspěl jsem. Karl byl mylně přesvědčen, že v České republice rostou příliš rychle mzdové náklady a že by to způsobovalo provozní problémy. Byla to chybné rozhodnutí. Kdybychom měli továrnu na výrobu léků systémové enzymoterapie, nemuseli bychom náš podnik prodávat Kanadánům. Distribuční smlouvy, které nám však nabízelo nové německé vedení, měly být nastaveny s menším ziskem, což by neumožňovalo další rozvoj podniku dle našich představ. A těžko bychom také mohli čelit obrovskému tlaku konkurence na domácích i zahraničních trzích. Zaměstnanci, díky kterým jsme přivedli naše podnikání k prosperitě, by přišli o místa, protože bychom nejspíš zkrachovali.

- Nyní se ale můžete věnovat tomu, co jste dělal vždy, podpoře sociálních a kulturních projektů, jen s větším časovým nasazením...

Dnes je vidět, že jsme měli při prodeji při sobě anděla strážného, protože problémy, které jsou v současné době ve východní Evropě, bychom jako malý podnik neustáli. Pád rublu jsme zažili v minulosti jednou a podařilo se nám to zvládnout a dostat 90 % peněz zpátky, ale v této fázi by to bylo těžké. Naše rozhodnutí bylo vedeno především tím, aby lidé, kteří jsou na léky systémové enzymoterapie zvyklí, je dále dostávali. Chtěli jsme zachovat i pracovní místa. Mucos je z hlediska obratu velkou firmou, počet zaměstnanců je v Česku kolem třiceti lidí, ale když se přičtou ti další z 15 evropských zemí, jde o stovky lidí. Navíc jsme v Česku vytvořili podmínky pro výzkum, z čehož prosperoval i německý trh. Nebyli jsme

jen významnými distributory wobenzymu, i když jsme odebírali velikou část německé výroby. Byli jsme významní i z hlediska vědeckého výzkumu.

- Holistický přístup se promítl do vaší angažovanosti v sociální oblasti. Poměrně neznámou věcí je váš podíl na dostavbě Domova Sue Ryder v pražské Michli...

Osobně jsem slíbil baronce Sue Ryder, že jí pomohu tu stavbu dovést do konce. Nasadil jsem tam své nejlepší lidi z podniku a odpracovali tam při řízení několik let. A dovedli jsme ten domov do provozuschopného stadia za peníze, které byly dány ještě z Anglie. Nastoupil jsem do projektu těsně před karambolem, kdy bankéři ve správní radě řekli, že se dále nepojede, že se sto milionů, které byly do té doby prostavěny, odepíše. S manželkou jsme se stali zakládajícími patrony Domova Sue Ryder a vybudovali jsme zde společně s Jiřím Vovsem také ekumenickou kapli. První věc byla záchrana stavby, pak nastaly provozní starosti. Často se mě různí lidé i žurnalisté ptají, proč pomáhám, když toho jako bohatý člověk nemám zapotřebí. Vždy mě ta otázka zarazí - přece proto, že jsem člověk. O tom je holismus - "vždyť všichni jsme na jedné lodi". Nebude-li se kultivovat okolní prostředí, použiji slovo Komenského "prosvětlovat", a nebude-li se pracovat na lidech, kteří to dělají špatně, tak společnost půjde k lepšímu pomaleji. Totiž společnost jde k lepšímu pořádku, o tom nás přesvědčuje i nadčasové Komenského dílo Labyrint světa a ráj srdce, ale mohla by jít kupředu rychleji a nemuselo by být tolik "tragických úrazů", jako byla první a druhá světová válka a mnoho a mnoho dalších. Lidstvo by se mohlo děsivým katastrofám vyhnout.

- Máte za sebou úspěšné interaktivní výstavy v Paříži, Bruselu, pražském Mánesu, nyní končí Play Broumovsko. Všechny vycházely z Komenského myšlenky škola hrou. Na Broumovsku se vám podařilo získat ke spolupráci textilku Veba a také Agenturu pro rozvoj Broumova. Jak?

Myslím, že jsem byl schopen je pro projekt nadchnout, ale zcela jistě sehrály roli i naše předchozí výstavní úspěchy. A také to jistě bylo i v tom, že jsem chtěl Broumovsku pomoci. O tom, jak to funguje, když člověk opravdu chce něco dosáhnout, píše ve své knize Alchymista Paulo Coelho a já se to snažím mladší generaci vysvětlovat. Coelho popisuje scénu, kdy starý muž sedí na náměstí s pasáčkem ovcí a ten mu vypráví, co všechno by chtěl v životě dokázat. A mudrc mu říká: Víš, když budeš opravdu chtít, tak se spojí celé nebe a pomůže ti tvé sny naplnit. Jde jen o to, aby člověk opravdu chtěl a nedělal věci jenom "jako", tak jak to rády říkají a dělají děti.. Energie, kterou člověk dá do naplnění svého snu, láme skály. Když člověk opravdu chce, spojí se celé nebe a pomůže mu. Člověk je pak schopný vyzařovat energii, která přitahuje i lidi, kteří by jinak spolupracovat nedokázali či nechtěli. Takovým způsobem vznikl náš první podnik a na něj postupně navazovaly další - Parkhotel v Průhonicích, nakladatelství, nemocnice, lékárny, kampelička-... a vytvářely synergické reakce.

- Banka? Jak jste to myslel, jako podporu sociálního podnikání?

Kampeličku Harmonie nám zaregistrovali, ale nepovolili nám podnikání. Chtěl jsem tehdy do podnikatelských aktivit kampeličky vložit naše dobře prosperující lékárny, což by bývalo umožňovalo vyplácet našim zaměstnancům-družstevníkům lepší úroky za uložené peníze, než dávaly banky. Navíc bychom mohli poskytovat našim zaměstnancům bezúročné půjčky třeba na bydlení. Sen o kampeličce mi tedy nebylo dovoleno zrealizovat, což byla veličastá škoda, neboť to měl být důležitý kámen do naší podnikatelské mozaiky. Třeba se to časem podaří někomu jinému. Pokoušel jsem se o naplnění hesla doktora Kampelíka "co jednomu nemožno, to všem dohromady snadno", což je základní idea družstevnictví.

- Jak teď žijete a pracujete?

V roce 2002 jsme s manželkou opustili aktivní sféru podnikatelského prostředí a předali jsme žezlo lidem, kteří přišli do podniku zvenčí. Prostřednictvím jednatelských funkcí jsme si udrželi dohled nad podniky a nad jejich etickými pravidly. Začali jsme se naplno věnovat jen charitativním projektům, především těm,

kteří sami vytváříme. Nikdy jsem neměl prostředníky a všechno dělám sám. Protože když projektu rozumíte, můžete každou korunu investovat smysluplně.

- Letos se to projevilo na Broumovsku, kde vše začalo výstavou a končí spoluprací 90 firem v regionu. Jak to vzniklo?

Ten příběh je jednoduchý. Dlouhodobě se svým podnikem podporuji Business Leaders Forum, které kdysi dávno spolu s námi zakládal princ Charles. Toto Business Leaders Forum nyní vede úplně nová parta mladých lidí, kteří pokračují v programu, který se jmenuje Shadowing Program neboli Stínování manažerů. Byl jsem jimi požádán, zda bych nevyhledal nějaké manažery, kteří by byli ochotni nechat se "stínovat". To znamená zasvěcovat mladé lidi, kteří končí vysokoškolské studium, do praktického života. Slíbil jsem, že je najdu. Ptal jsem se také pana biskupa Václava Malého, jestli neví o nějakých lidech, kteří vedou eticky své či svěřené podniky. A on mi odpověděl, že skutečně zná jednoho velmi kvalitního člověka z Broumova - Jana Školníka z Agentury pro rozvoj Broumavska - a že si myslí, že bych se s ním měl určitě sejit, že by mě možná přivedl k dalším etickým podnikatelům. Tak se stalo a já se dostal na Broumovsko. Původně měla být výstava v broumovském klášteře. Ovšem pak nám spoludávatel a generální ředitel Veby, známé prastaré textilky, Josef Novák nabídl, že bychom mohli vystavovat v areálu, který nebyl využíván. Dal nám k dispozici 5000 metrů čtverečních. Když jsem tam poprvé přišel, tak jsem byl nadšený, protože na každých pěti metrech byl nádherný litinový sloup. Tak mi to sepnulo a řekl jsem si, tady musíme udělat labyrint. Josef Novák nám dal kilometr látek, které jsme s výtvarníkem Petrem Niklem protkali kolem sloupů a Petr do jednotlivých tajemných koutů umístil umělecké objekty.

- Výstava končí, ale navazuje na ni poznávací akce toho, co je k dispozici na Broumovsku. Oč jde?

Výstavu navštívilo přes 40 tisíc lidí. Podařilo se mi od Karla Janečka získat finanční podporu, kterou jsme doplnili s občanským sdružením Audabiac. Společná podpora umožnila všem dětem z Královéhradeckého kraje navštívit za doprovodu pedagogů výstavu zadarmo. A přišlo jich 10 tisíc. Co se týká dospělých - myslím, že jsme místní lidi v lecčems překvapili. Třeba generální ředitel Veby, pan Novák, podpořil projekt před majiteli a zaměstnanci a dokázal je vtáhnout do projektu. Pan Školník si zase zadal vyhodnocení výstavy z hlediska ekonomických dopadů na region, a výsledek byl překvapující. Také jsem si vzpomněl na soutěž z dětství a tu jsme oživilí na Broumovsku. Spotřebitelé dostanou herní plán, a když si něco koupí, tak dostanou nálepku. Jde o to, aby místní lidé vnímali, co všechno v regionu mají. Dali jsme dohromady 99 subjektů, které něco vyrábějí a poskytují služby, a ty za zakoupené zboží dávají ty samolepky. Výhrou v soutěži je auto, ale smyslem soutěže je objevovat, poznávat a podporovat svůj kraj.

- Máte výstavu, kterou můžete zapůjčit i do jiných prostor. Je to šance pro ty, kdo by se chtěli stát dalšími partnery?

Samozřejmě ano. Dalo by se dělat mnoho krásných věcí, kdyby bylo více peněz a více lidí, kteří si uvědomují, že "všichni na jednom jevišti stojíme".

- Máte promyšleno i završení výstavy Orbis Pictus Play. Kdy a jak?

Výstava skončí v roce 2023 v Naardenu, kde je pohřben J. A. Komenský. Chceme zde odhalit pomník jako díkůvzdání všem, kteří umožnili a umožňují těm, kteří museli z různých důvodů opustit vlast, nový život. V případě Komenského to znamenalo, že mohl v zahraničí dokončit své dílo. Rád bych se pak věnoval věcem, na které nebyl čas. Vloni jsem byl v Kanadě v jazykové škole, měl jsem spolužáky od 19 do 25 let a od rána do večera jsem seděl v lavici. Už jsem zapomněl, jak těžké je učit se, a budu tolerantnější k dorostu. Ale bylo to fajn a tak nějak si to představuji za osm let. Rád bych se vrátil k latině, což byl jeden z mých oblíbených jazyků. Znova bych si rád vzal hodiny na klavír, protože hrát z not je nejlepší prevence proti Alzheimerově chorobě. Rok 2023 není náhodný, je to výročí, kdy J. A. Komenský dopsal svůj Labyrint světa a ráj srdce, což je dílo, které nás inspirovalo k vytvoření výstavního projektu Orbis Pictus

Play. Mimochodem -Komenského Labyrint jsem vydal již v řadě jazyků, a budu-li mít finanční prostředky, chtěl bych v tom pokračovat.

J. A. Komenský napsal Labyrint světa a ráj srdce, což považuji za klíčové dílo, které dává člověku jistotu, že svět jde čím dál k lepšímu a člověk je pořád stejný. Jediné, co se mění, jsou šaty, brýle a ty kulisy.

Často se mě různí lidé a žurnalisté ptají, proč pomáhám, když toho jako bohatý člověk nemám zapotřebí. Vždy mě ta otázka zarazí - přece proto, že jsem člověk.

JIRÍ WALD (65 LET)

Spoluzakladatel společnosti Mucos Pharma CZ, ve které před dvěma lety se společníky prodal 70% podíl kanadské firmě Atrium Innovations. Po studiu agrochemie na VŠ se specializoval na licenční a patentovou politiku. Od roku 1982 se věnoval systémové enzymoterapii, ke které jej přivedla nemoc v rodině. Nyní se věnuje uměleckým projektům a vlastní i vydavatelství Wald Press. Společně s manželkou Radanou stojí za úspěšnými výstavními cykly Orbis Pictus Play. Poslední výstavu Play Broumovsko navštívilo přes 40 tisíc lidí a oživilo region.